

Motion till riksdagen 2012/13:So5

**av Magnus Ehrencrona m.fl. (MP)
med anledning av prop. 2012/13:10**

Stärkt stöd och skydd för barn och unga

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändring i 14 kap. 1 § SOL.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sänka åldersgränsen för insatser utan vårdnadshavares samtycke.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar i riksnormen för försörjningsstöd.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra barnkonventionen till svensk lag.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förstärkt hjälplinje för placerade barn.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda en konstruktion för lokala och regionala barnombud.

Motivering

Barns utsatthet är stor. När barn far illa eller riskerar att fara illa är den ännu större. Det gäller att de insatser som samhället gör har ett barnperspektiv. Att insatser från socialtjänsten görs så att de verkligen ger det stöd och den hjälp som är lagstiftningens övergripande syfte utifrån portalparagrafen. Rättssäkerheten är viktig, och samtidigt får administration och handläggning inte bli så tung att tiden och möjligheten att ge verkligt stöd inte finns där. Människors behov av stöd kan inte enbart administreras, det behöver vara faktiskt och göra skillnad. Människors tilltro i allmänhet till socialtjänstens insatser behöver stärkas, det gäller inte minst insatser för barn som riskerar att fara illa.

Fel! Okänt namn på

När regeringen nu lägger propositionen om stärkt stöd och skydd för barn och unga så innehåller den mycket bra, bl.a. när det gäller barnperspektivet, möjligheten att få stöd utan att föräldern behöver samtycka, stärkt skydd i samband med placeringar och stärkt krav på förebyggande insatser. Vi lyfter i motionen några aspekter som ytterligare skulle förstärka stödet och skyddet för barn och unga, i utsatta livssituationer.

Anmälan när ett barn riskerar att fara illa

Vem är skyldig att anmäla, vem bör anmäla och när ska/bör en anmälan göras? Regeringen föreslår ändringar gällande anmälningar i SOL 14 kap. 1§. Det ska bl.a. bli en tydligare uppdelning om vilka som ska anmäla.

Men det blir också ett nytt uttryck om när en anmälan ska/bör göras. Den tidigare formuleringen i lagtexten som användes var vid ”kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd”. Nu är detta ersatt med uttrycket om de... ”får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa”.

Socialstyrelsen och Skolinspektionen har i sitt remissvar föreslagit att man bör göra tillägget ”riskerar att fara illa” för att det ska vara möjligt att anmäla tidigt i ett skede i syfte att kunna motverka en negativ utveckling. Vi instämmer i denna invändning. Det gör också att kunskapen hos den enskilde inte behöver vara så stor om vad socialnämnden kan göra. Vi tror helt enkelt att skyddet för barn blir bättre. Alltför ofta har många i ett barns omgivning haft på känn att det ska gå illa, men inte tyckt sig ha tillräckligt på fötterna för att göra en anmälan.

Sänk åldersgränsen för insatser utan vårdnadshavares samtycke

I propositionen föreslås att öppna insatser ska kunna beviljas barn som fyllt 15 år även utan vårdnadshavares samtycke. Vi tycker att det är viktigt, men anser att detta skulle vara möjligt även längre ned i åldrarna, en tanke som även Ungdomsstyrelsen framför i sitt remissvar.

En rimlig ålder kan vara tolv år. Det är den ålder man har haft i föräldrabalken som den ålder då verkställighet inte ska ske mot ett barns vilja. Numera har den exakta åldern ersatts med skrivningar om när barnet har nått en sådan ålder och mognad att dess vilja bör beaktas.

Barn ska själva kunna välja att få t.ex. en kontaktfamilj eller kontaktperson för att få stöd i en tillvaro man känner är gungig. När bedömningen delas av socialtjänsten anser vi att barnet ska ha rätt att få bistånd i form av en hjälpsats även om föräldrarna är av en annan uppfattning.

Tillräckligt med resurser

En viktig fråga är vilket utrymme socialtjänsten har att göra ett bra arbete. Att kunna arbeta förebyggande, ta emot anmälningar, göra noggranna utredningar, ha utrymmet att utreda och ge behövt bistånd. Det är viktigt att kommunerna har tillräckligt med resurser för att kunna avsätta de medel som behövs. Att arbeta förebyggande och långsiktigt lönar sig i längden, men resurser behövs inledningsvis och under tiden.

Likaså är familjers ekonomiska situation viktig. En svår ekonomisk situation riskerar att öka konflikter, vilket nästan alltid går ut över barnen. Familjer som lever på försörjningsstöd, särskilt under lång tid, har det extra kärvt. Miljöpartiet anser att riksnormen för försörjningsstöd förändras för att bättre anpassas till dagens behov. Tillgången till dator, mjukvara och bredbandskostnader behöver ingå i normen för att inte minst barn inte ska riskera att utestängas från en viktig arena.

Gör barnkonventionen till svensk lag

FN:s konvention om barnets rättigheter ratificerades av Sverige 1990. Ändå är den inte införd fullt ut i svensk lagstiftning. Sverige har en moralisk skyldighet att gå före och visa vägen för de nationer som har svårt att förverkliga barnkonventionen på grund av brist på ekonomiska och andra resurser. En förutsättning för detta är att barnkonventionen blir en del av den svenska lagstiftningen. Först när konventionens olika paragrafer får status av allmän svensk lag, kan man beivra myndigheters brott mot konventionen. Om barnkonventionen var införlivad i svensk lag skulle kraven på kunskap om barns behov och rättigheter hos myndigheter och beslutsfattare öka. Regeringen anser att svensk lag redan skulle leva upp till åtagandena i deklarationen. Vi anser inte att det håller. En inkorporering skulle kunna ge extra drivkraft till en fortsatt anpassning av den befintliga lagstiftningen.

Förstärkt hjälplinje för placerade barn

Vi välkomnar att barn som placeras i familjehem ska få en egen socialsekreterare. Det kommer att underlätta för socialtjänsten att barnperspektivet verkligen bevakas. Och för barnen blir det tydligt att någon finns där för dem, någon som inte samtidigt ska inta föräldrarnas eller familjehemmets perspektiv.

Viktig är dock också den verksamhet som startade på Socialstyrelsens tillsynsenhet i april 2010 – en telefonlinje dit barn och unga som är placerade kan vända sig direkt. Det kan handla om att man vill anmäla att man inte har det bra, att man vill fråga om det är okej att familjehemmet eller institutionen har vissa regler eller annat. Tanken är att man kan ha svårt att ta upp vissa frågor med sin socialsekreterare eller familjehemmet eftersom man är i ett beroendeförhållande. Med förslaget om egen socialsekreterare för barnen kommer förhoppningsvis detta behov minska. Men det är av stor vikt att

Fel! Okänt namn på

verksamheten finns kvar och utvecklas utifrån de behov man ser. Behovet ökar i takt med att telefonlinjen blir alltmer känd.

Vi menar att det på samtliga familjehem och institutioner ska finnas en vetenskap om och tydlig information för barnen om vart de ska kunna vända sig, t.ex. en särskild hemsida. I Danmark har man jobbat på motsvarande sätt och nått betydligt längre än vad man har gjort i Sverige.

Öka rättssäkerheten i samband med brott och vårdnads mål

När barn blir utsatta för brott av närstående är det rättsliga skydds nätet svagt. Trots lagstiftning och riktlinjer från både Socialstyrelsen och Rikspolisstyrelsen är skyddet i praktiken uppenbart otillräckligt.

Våld i hemmet leder ofta till vårdnadstvister. I dessa beaktas inte barnets behov av trygghet och skydd tillräckligt tydligt. Föräldrarnas rätt att träffa sina barn kommer i första rummet, även om det formuleras som barnets rätt till nära kontakt med båda föräldrarna. Detta kan leda till orimliga situationer för både barn och en förälder som utsatts för våld och fruktar för både sig själv och sitt barn.

Miljöpartiet vill se en rätt för barnet till ett eget ombud, vilket vi också av-sätter medel för i årets budgetmotion. Rätten ska gälla ett eget offentligt biträde i mål som rör vårdnad, boende och umgänge för att säkerställa att barnet kommer till tals och att barnets intressen tas till vara. Regeringen har avisierat att man vill inrätta s.k. separationsteam på försök. Det kan om det faller väl ut leda till att fler föräldrar kommer att enas om lösningar för barns bästa. Men det tar inte bort behovet av ett offentligt biträde som företräder barnet i rätten.

Men det finns också andra problem. Det gäller rättssäkerheten i förundersökningarna, särskilt när det gäller små barn. Alltför ofta är kunskapen i rätten för låg och man använder inte expertvittnen i den utsträckning som behövs. Man behöver också se över frågan om umgänge i pågående vårdnadstvister där våld förekommit, och behov av kvalificerade kontaktpersoner.

Lokala och regionala barnombud

För att säkerställa att barns rättigheter respekteras krävs en ständig uppföljning och bevakning av rättighetsfrågorna. Miljöpartiet anser att det på lokal och regional nivå ska finnas barnombud. I dag finns lokala barnombud i vissa kommuner, vilket vi tycker är positivt. Det vill vi se över hela landet. De lokala barnombuden bör arbeta gentemot kommunen. De bör vara delaktiga i pågående processer för att bevaka att barns och ungas behov, intressen och rättigheter tas till vara i verksamheten och i beslut som fattas. De ska se till att barn kommer till tals i sammanhang som berör dem. De bör också ha till uppgift att informera och utbilda barn och vuxna om FN:s barnkonvention. Barnombudet ska omfattas av sekretesslagstiftningen och ska inte agera utan att barnet gett sin tillåtelse.

Fel! Okänt namn på

Miljöpartiet vill, för att ytterligare stärka barns och ungas rättigheter, även tillsätta regionala barnombud, kopplade till Barnombudsmannen. De skulle förslagsvis kunna finnas på länsstyrelserna. De skulle kunna arbeta med strukturfrågor, genomförande av barnkonventionen och att tillvarata och stärka barns och ungas rätt att uttrycka sina åsikter på regional nivå. De regionala barnombuden ska bevaka att barnperspektivet finns med i beslut som fattas på regional nivå.

Stockholm den 4 oktober 2012

Magnus Ehrencrona (MP)

Agneta Luttröpp (MP)

Jonas Eriksson (MP)